

Saksbehandler: Per Kristian Aschim

Referanser: KM 8/06, KM 8/07, KM 9/07, KR 25.10/08, KR 39/08, KR 46/08, KR 61/08

Vedlegg:

KM 10.1.1./08 Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke

Sammendrag

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* ble lagt fram av regjeringen 11. april 2008, og behandlet i Stortinget fredag 13. juni samme år. Konklusjonene i Stortingsmeldingen var i overensstemmelse med en avtale mellom de syv politiske partier på Stortinget inngått 10. april.

Kirkemøtet uttalte seg i 2006 og 2007 om det framtidige forhold mellom staten og Den norske kirke som ledd i høringen til NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*.

Det legges fram forslag om at Kirkemøtet uttaler seg om St. meld. nr. 17 (2007-2008), de prosesser som meldingen legger opp til, og de konsekvenser stortingsmeldingen kan ventes å få for utviklingen av Den norske kirkes ordninger framover.

Den politiske avtalen av 10. april 2008 og Stortingsmeldingen sees som et viktig skritt i retning av en bred, fremtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Særlig framheves avtalens pkt 3 *Grunnlovsendringer* som et avgjørende gjennombrudd, som legger grunnlag for at endring av relasjonene mellom staten og Den norske kirke kan gjennomføres som en samlende løsning. Avtalen ses også som et skritt i retning av større likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart.

De primære standpunktene fra høringsuttalelsen om stat og kirke (sak KM 8/06) og hovedlinjene i arbeidet med kirkeordningsspørsmål framover (sak KM 8/07) fastholdes som mål for stat-kirke-prosessen. Den norske kirke må bli eget rettssubjekt, arbeidsgiveransvar for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirkelige organer m.v.

Behovet for utredning av framtidig finansieringsordning og organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke framheves. Og departementet bes om å endre ordningene for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskop, og saksbehandlingsreglene ved utnevning av prost, snarest mulig.

Det forutsettes at Kirkerådet involveres i arbeidet med utarbeidelse av ny kirkelov fram mot 2012. Kirkerådet bes om å arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforandring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmeldingen og den politiske avtalen av 10. april 2008.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ser den politiske avtalen av 10. april 2008 og Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* som et viktig skritt i retning av en bred, framtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet er tilfreds med at samtlige politiske partier på Stortinget har forpliktet seg gjennom avtalen, og at Kirkerådet ble trukket inn i prosessen fram mot avtalen i en konstruktiv dialog med myndighetene og de politiske partier. Kirkemøtet er tilfreds med at Kirkemøtets synspunkter (sak KM 8/06) er tillagt vekt i Stortingsmeldingen.
2. Kirkemøtet vil peke på avtalens pkt 3 *Grunnlovsendringer* som et avgjørende gjennombrudd. Kirkemøtet vil framheve som særlig viktig at grunnlovsbestemmelsene som regulerer forholdet mellom staten og Den norske kirke ses i sammenheng, og at alle de politiske partier har forpliktet seg på disse grunnlovsendringene. Dette legger grunnlaget for at endringen av relasjonene mellom staten og Den norske kirke kan gjennomføres som en samlende løsning. De grunnlovsendringer som foreslås er langt på vei i overensstemmelse med Kirkemøtets standpunkter fra 2006 (sak KM 8/06) og 2007 (sak KM 8/07).
3. Kirkemøtet ser den politiske avtalen som et skritt i retning av større likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart.
4. Kirkemøtet vil i eget vedtak legge til rette for en reform av kirkens valgordninger som ivaretar de forutsetninger som er lagt i avtalens pkt. 1. Kirkemøtet vil samtidig understreke at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkens medlemmer og organer valgt på kirkelige premisser.
5. Kirkemøtet fastholder at Den norske kirke som en konsekvens av grunnlovsendringene må bli eget rettssubjekt, at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjonen ikke lenger bør være del av statsforvaltningen.

Forholdet mellom kirke og kommune må også sees i lys av endringene i forholdet mellom kirke og stat. Kirkemøtet vil i denne sammenheng påpeke at avtalens pkt. 2 vil ha problematiske sider fra det tidspunkt grunnlovsparagrafene endres i 2012, og kirkelig statsråd avvikles.

6. Kirkemøtet er tilfreds med at Den norske kirke skal ha en særskilt forankring i Grunnloven. Den kirkelov som etter grunnlovsendringene skal regulere Den norske kirkes organisering og virksomhet, må være en kortfattet rammelov. Den norske kirkes representative organer må ha den vesentlige ordningskompetanse i kirken. Offentlighet og åpenhet i kirkelig forvaltning må videreføres.
7. Kirkemøtet vil framheve behovet for utredning av framtidig finansieringsordning for Den norske kirke, og utredning av og forsøk med framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke.
8. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet snarest mulig og i samarbeid med Kirkerådet utforme reviderte regler for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskoper. Kirkemøtet forutsetter at de reviderte reglene bygger på ordningen vedtatt av Kirkemøtet 2007 (sak KM 9/07). Kirkemøtet ber også om at saksbehandlingsreglene ved utnevning av prost endres, slik at bispedømmerådet får en rolle i prosessen.
9. Kirkemøtet forutsetter at Kirkerådet involveres i arbeidet med ny kirkelov fram mot 2012.
10. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmelding nr.17 (2007-2008) og den politiske avtalen av 10. april 2008.

Saksorientering

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* ble lagt fram av regjeringen 11. april 2008, og behandlet i Stortinget fredag 13. juni samme år. Konklusjonene i Stortingsmeldingen var i overensstemmelse med en avtale mellom de syv politiske partier på Stortinget inngått 10. april.

Kirkemøtet uttalte seg i 2006 og 2007 om det framtidige forhold mellom staten og Den norske kirke som ledd i høringen til NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*.

Kirkemøtet inviteres i 2008 til å uttale seg om St. meld. 17 (2007-2008), de prosesser som meldingen legger opp til, og de konsekvenser stortingsmeldingen kan ventes å få for utviklingen av Den norske kirkes ordninger framover.

Bakgrunn

I januar 2006 la et regjeringsoppnevnt utvalg, under ledelse av fylkesmann i Sør-Trøndelag Kåre Gjønnes, fram utredningen *Staten og Den norske kirke* (NOU 2006:2). Utredningen ble i mai samme år sendt på en bred høring.

Kirkemøtet 2006 avga høringsuttalelse til utredningen (sak KM 8/06), hvor Kirkemøtet la fram sitt syn på utredningens hovedspørsmål om framtidig tilknytningsform mellom Staten og Den norske kirke og en rekke andre spørsmål. Kirkemøtet gikk med stort flertall inn for at Den norske kirke i framtiden skulle organiseres som en lovforankret folkekirke.

Etter at sammenfatningen av høringen var lagt fram i januar og mars 2007, men før Stortingsmeldingen, behandlet Kirkemøtet 2007 saken *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07). Kirkemøtet gjentok sine standpunkter fra 2006, vedtok premisser for det videre arbeid med kirkelovs- og kirkeordningsspørsmål, hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke, og overordnede føringer og prioriteringer for videre utredning og saksbehandling. Kirkemøtet gikk lenger enn i 2006 i å tegne ut rammer og premisser for en framtidig kirkelov og kirkeordning. Kirkemøtets vedtak ble avsluttet med et innspill til den politiske prosessen om stat og kirke hvor Kirkemøtet understreket en forventning om *dialog* med myndighetene og de politiske partier, framhevet fire punkter: *Demokrati, finansiering*, forholdet mellom en *rammelov* for Den norske kirke og *kirkeordning*, og behovet for sammenheng når det gjaldt *grunnlovsendringer*. Den avsluttende uttalelsen ble oversendt regjeringen og de politiske partier.

I prosessen fram til Stortingsmeldingen ble lagt fram, var Kirkerådet og andre kirkelige aktører i aktiv dialog med representanter for regjering og Storting, helt fram til det ble enighet om den politiske avtalen 10. april 2008, dagen før stortingsmelding nr. 17 ble lagt fram 11. april 2008.

Kirkerådet hadde møte med Stortingets kirke- utdannings- og forskningskomité om stortingsmeldingen 6. mai 2008.

Den politiske avtalen har som en av forutsetningene at det skal gjennomføres en demokratireform i Den norske kirke, basert på forslagene fra en arbeidsgruppe nedsatt av Kultur- og kirkedepartementet. Innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* ble avgitt 13. mai 2008 (jf. sak KR 39/08 og 46/08).

1 Den politiske avtalen av 10. april 2008

I den politiske avtalen av 10. april 2008 har samtlige politiske partier på Stortinget forpliktet seg ut stortingsperioden 2009-2013. Det gjør at avtalen legger grunnlag for en robust og samlende politisk løsning. Kirkemøtet understreket i 2006 betydningen av å komme frem til mest mulig samlende løsninger (sak KM 8/06). I 2007 understreket Kirkemøtet at det er ”avgjørende å komme fram til en bred, framtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke” (sak KM 8/07).

Avtalen som nå foreligger er etter Kirkerådets vurdering et viktig skritt i retning av en slik løsning. Kirkerådet ble trukket inn i forhandlingsprosessen fram mot avtalen. Kirkemøtet ba i fjor om en ”konstruktiv dialog med myndighetene og de politiske partier om det framtidige forhold mellom staten og Den norske kirke og om utformingen av den framtidige kirkeordningen” (sak KM 8/07). Kirkerådet har opplevd prosessen fram mot avtalen og Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) som en konstruktiv dialog.

Det er også positivt fra Kirkerådets og Kirkemøtets synsvinkel å registrere at Kirkemøtets behandling av stat-kirke-saken i 2006 er tillagt særskilt vekt (St. meld. 17, s.60-64).

2 Grunnlovsendringer (Avtalen pkt 3, St. meld. kap 6)

Det mest betydningsfulle med avtalen og St.meld. 17 er den samlede og sammenhengende pakken av grunnlovsendringer som foreslås (avtalens pkt 3, jf. St. meld. kap 6).

Kirkemøtet uttalte i 2007 (sak KM 8/07):

Grunnlovsendringer

Kirkemøtet vil understreke sammenhengen mellom de grunnlovsbestemmelser som regulerer forholdet mellom staten og Den norske kirke. Særlig vil Kirkemøtet fremholde at endring av Grl §§ 12 og 27 om statsråders kirkemedlemskap, må medføre endring av Grl § 16 om Kongens anordningsmyndighet i kirkesaker. Kirkemøtet vil understreke betydningen av å få med en grunnlovsbestemmelse om nasjonens verdiforankring.

Grunnlovsendingene som er foreslått er langt på vei i tråd med Kirkemøtets syn. Kirkerådet vil særlig framheve betydningen av at man nå er enige om en samlet og sammenhengende pakke av Grunnlovsendinger som

- åpner for en utvikling av en mer selvstendig folkekirke,
- slår fast et bærekraftig verdigrunnlag,
- som eksplisitt sikrer økonomisk likebehandling av alle tros- og livssynssamfunn,
- samtidig som den nære forbindelse mellom kirke og folk bevares og uttrykkes ved at Den norske kirke gis en særlig omtale i grunnloven.

§ 2

Kirkelige organer meldte tydelig fra i høringen om Gjønnnes-utvalgets innstilling at de ønsket en tydelig forankring for staten i ”kristne og humanistiske verdier” (over 80 %).

Kirkerådet ser positivt på forslaget til formulering av ny paragraf 2: ”Værdigrunnlaget forbliver vor kristne og humanistiske arv”. Sammen med formuleringen ”Denne Grundlov skal sikre Demokrati, Retsstat og Menneskerettighetene”, mener vi at Norge får en god og framtidsrettet verdiparagraf i sin grunnlov.

At bestemmelsen om ”statens offentlige religion” og om ”oppdragerplikten” oppheves er i tråd med Kirkemøtets syn. At bestemmelsen om religionsfrihet beholdes (men flyttes til § 16), likeså. Det kunne overveies om ordet ”vor” om den kristne og humanistiske arv, kunne byttes ut med ”den”.

§ 4

At kongens personlige bekjennelsesplikt til ”den evangelisk-lutherske Religion” opprettholdes, ser Kirkerådet først og fremst som et uttrykk for den nære forbindelsen gjennom kirke og folk, og som en god løsning.

Den norske kirke vil forholde seg til HM Kongen som før.

§ 16

Det legges opp til en fortsatt nær forbindelse mellom kirke og folk. Ett uttrykk for dette er formuleringen ”Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forbliver Norges Folkekirke”. Her merker vi oss at kirkens offisielle navn, ”Den norske kirke”, for første gang skal skrives inn i grunnloven.

Det er viktig med bestemmelser som dette og § 4, fordi de viser at Den norske kirke fortsatt skal være en bred folkekirke, nærværende i alle landets lokalsamfunn.

På den annen side kan uttrykk som ”Norges folkekirke” leses som en unødvendig eksklusivitetsmarkør, særlig av mennesker som ikke tilhører Den norske kirke. Hensynet til religionsfriheten og til større likebehandling av tros- og livssynssamfunn har vært et sterkt motiv – også i kirken – for endring i forholdet mellom stat og kirke.

Vernet av religionsfriheten styrkes ved at statens forpliktelse til økonomisk likebehandling av alle tros- og livssynssamfunn nå nedfelles i grunnloven. Det gir alle tros- og livssynssamfunn mer like betingelser og utviklingsmuligheter.

Sammen med opphevingen av bestemmelsene om ”Statens offentlige Religion” og den såkalte ”oppdragerplikten” (§ 2), samt bestemmelsene om statsråders bekjennelsesplikt (i § 12 og 27) og overføringen av utnevning av biskoper og proster, bidrar dette til at Norge feier for egen dør, og med større tyngde kan kjempe for at menneskerettighetene skal overholdes andre steder i verden.

Kirkerådet tror det alt i alt er klokt med en fortsatt omtale av Den norske kirke i grunnloven. Kirkerådet tror også det er klokt at det settes en standard for statens aktivt støttende religionspolitikk og understøttelse av tros- og livssynssamfunn gjennom understøttelsen av Den norske kirke – og at denne standarden danner utgangspunkt for likebehandling – ”understøttelse på like linje”.

At Kongens anordningsmyndighet oppheves, er i tråd med Kirkemøtets syn om at organer valgt på kirkelige premisser må ha hånd om fastsettelse av lære og liturgi, utnevning/valg av ledere, fastsettelse av valgordninger og organisasjonsstruktur, og myndighet til å fastsette hvem som skal ha myndighet til å bestemme læremessige spørsmål, tilsetninger og arbeidsgiveransvar.

§12 annet ledd og 27 annet ledd

Opphevelse av disse bestemmelsene, og dermed av organet ”kirkelig statsråd” er i tråd med Kirkemøtets syn.

§21 og 22:

Å stryke ordet ”geistlige” i disse paragrafene er i tråd med Kirkemøtets syn, og en naturlig konsekvens av å oppheve kirkelig statsråd.

Kirken er klar til å velge biskoper. Kirkemøtet vedtok i 2007 en ordning for bispevalg.

Oppsummert

Med de nye grunnlovsendringene understrekes det sterkere enn før at Den norske kirke har karakter som trossamfunn som understøttes av staten, altså som en selvstendig størrelse i forhold til staten. Det er viktig at Stortingsmeldingen viser en forståelse av Den norske kirke som trossamfunn. Dette kunne ha vært enda bedre vektlagt sett fra Kirkerådets synsvinkel.

3 Statens tros- og livssynspolitik (St. meld. kap 2 og 3.6)

Kirkerådet vurderer det positivt at Stortingsmeldingen tar som utgangspunkt at statens oppgave i tros- og livssynspolitikken primært skal være å beskytte og styrke tros- og livssynsfriheten. Det er også positivt at nye begreper hentes inn, og at det nå er ansatser til en mer sammenhengende tros- og livssynspolitik.

Menneskerettighetene forplikter. Statskirkeordninger er i stadig større grad begrunnelsesmessig krevende i forhold til menneskerettighetene, særlig ettersom samfunnet utvikler seg i pluralistisk retning.

For Kirkerådet er det viktig at likebehandling blir reell og oppleves som likebehandling (jfr. nedenfor om finansiering).

Kirkerådet ser positivt på at begrepet *aktivt støttende tros- og livssynspolitikk* (St. meld. s.18-19) nå er tatt inn i offisiell språkbruk og på forståelsen som kommer til uttrykk i Stortingsmeldingen: ”Departementet legger til grunn at statens aktivt støttende tros- og livssynspolitikk i dag prinsipielt ikke hviler på statskirkeordningen, men på at staten anerkjenner tro og livssyn som et fellesgode i samfunnet.” (s.19)

Det gjenstår etter Kirkerådets oppfatning noen utfordringer på feltet. Flere instanser, foruten Kirkemøtet nevnes her særlig Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, har etterlyst utredning av en samlet tros- og livssynspolitikk. Dette vil være viktig for å sikre likebehandling i praksis etter at grunnlovsendringene har funnet sted.

Meldingen stiller også opp noen kirkepolitiske hovedmål for staten som kirkestyre (s.20-22)

- sikre kirken som trossamfunn
- sikre medlemmenes tilhørighet
- sikre kirkens samfunnsmessige betydning

Dette er viktige mål – for Den norske kirke. I hvilken grad de er naturlige mål for staten i fremtiden er det som forhandles nå – avtalen legger jo opp til en gradvis avvikling av staten som kirkestyre i denne forstand: Avvikling av kirkelig statsråd, opphevelse av kongens anordningsmyndighet og overføring av utnevning av biskoper og proster til kirkelige organer.

Kirkerådet anser den politiske avtalen som et skritt i retning av større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart, særlig for Den norske kirkes del, men vil samtidig understreke at det vil være behov for flere skritt, og at dette må sees i sammenheng med utviklingen på andre områder som skolelovgivning, ekteskapslovgivning m.m.

4 Demokrati (Avtalen pkt 1, St. meld. kap 7)

I avtalens pkt. 1 heter det:

I samarbeid med Dnk skal det gjennomføres en demokratireform, slik også Kirken har tatt til orde for, slik at kirkens organer får en sterkere demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene. Reformen gjennomføres med utgangspunkt i Bakkevigutvalgets innstilling. Reformen skal inneholde etablering av reelle valgmuligheter, økt bruk av direktevalg og kirkevalg samtidig med offentlige valg.

Det bør gjennomføres forsøk med ulike ordninger som evalueres i samarbeid med kirkens organer, før Stortinget vedtar endelig ordning for valg til Kirkemøtet og Bispedømmeråd.

En arbeidsgruppe oppnevnt av Kultur- og kirkedepartementet under ledelse av prost Trond Bakkevig (Bakkevig-II utvalget) avgav 13. mai 2008 innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*. Innstillingen ble sendt på høring med frist 1. september. Sammenfatning av høringen er ventet i slutten av oktober 2008.

Kirkemøtet vil i en egen sak (sak KM 11/08) behandle forslag til særskilte regler for de kirkelige valg i 2009. Forslagene her vil ivareta de forutsetninger som er lagt i avtalen.

Kirkemøtet 2007 (sak KM 8/07) understreket at

Den norske kirkes demokratiske ordninger må videreføre alle kirkemedlemmers demokratiske rettigheter i kirken. Ordningene må forbedres slik at det blir enklere å benytte seg av disse rettighetene, også for å stimulere til økt valgdeltakelse. Endring i forholdet mellom stat og kirke bør imidlertid ikke være betinget av et bestemt nivå på valgdeltakelsen.

Kirkemøtet hevdet også at det tilkommer Den norske kirke som trossamfunn å "fastsette sine valgordninger og sin organisasjonsstruktur". Det er derfor grunn til å understreke at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkens medlemmer og organer valgt på kirkelige premisser.

5 Elementer i statskirkeordningen som videreføres i avtaleperioden (Avtalen pkt 2)

Enkelte elementer, særlig i avtalens pkt. 2, synes å kunne begrense mulighetene for utvikling av kirkens organisasjon de nærmeste årene.

Grunnleggende dreier det seg om at Den norske kirke fortsatt ikke skal bli eget rettssubjekt. Det gjelder også undertrekningen av at biskoper, proster og prester fortsatt skal være statstjenestemenn og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjonen fortsatt skal være en del av statsforvaltningen.

Rettssubjekt (Avtalen 2.2)

Kirkemøtet har både i 2006 og 2007 vært opptatt av at Den norske kirke etableres som eget rettssubjekt. Kirkerådet mener det ut fra de foreslåtte grunnlovsendringer, er vanskelig å tenke seg en løsning hvor Den norske kirke ikke blir eget rettssubjekt.

Å avvikle kirkelig statsråd uten å etablere Den norske kirke som rettssubjekt, vil medføre at kirken fortsatt står under statlig styre, men nå under et ikke konfesjonsbundet Stortings styre. En ville da kunne få den situasjon at Stortinget styrer kirken gjennom kirkelov og kirkebudsjett. Dette ville være et klart tilbakeskritt i forhold til religionsfriheten og respekten for Den norske kirke som trossamfunn. En slik ordning vil være problematisk i

forhold til internasjonalt anerkjent menneskerett på feltet. En slik utvikling er ikke ønskelig.

Kirkerådet vil derfor fastholde at målet fortsatt må være at Den norske kirke etableres som eget rettssubjekt med selvstendig ordningskompetanse.

*Fortsatt statlig arbeidsgiveransvar for biskoper, proster og prester (Avtalen 2.3)
Regional og sentral kirkelig administrasjon fortsatt en del av statsforvaltningen (Avtalen 2.4)*

Når kirkelig statsråd avvikles, og kirken etableres som eget rettssubjekt, vil den naturlige konsekvens være at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper overføres fra staten til kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjonen ikke lenger bør være en del av statsforvaltningen. Forholdet mellom kirke og kommune må også gjennomtenkes i lys av endringene i forholdet mellom kirke og stat.

6 Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning

Kirkemøtet gikk både i 2006 og 2007 inn for at Den norske kirke skulle omtales særskilt i grunnloven. Avtalens forslag innebærer også dette.

Egen kirkelov (Avtalen 2.2)

Kirkemøtet (sak KM 8/06 og 8/07) ønsker en kortfattet rammelov, som etablerer Den norske kirke som eget rettssubjekt og gir Kirkemøtet ordningskompetanse. Kirkeloven skal etter Kirkemøtets oppfatning regulere ytre rammer for forholdet mellom Den norske kirke og staten, etablering av rettssubjektene og regulering av forholdene mellom sentralt og lokale rettssubjekt m.v.

Nærmere kirkeordning forutsettes fastsatt av Kirkemøtet.

Forvaltningsloven og offentlighetsloven skal fortsatt gjelde lovbestemte kirkelige organer (Avtalen 2.5)

Dette er helt i tråd med Kirkemøtets syn. Kirkemøtet er opptatt av at kirkelige organer – også i en mer selvstendig kirke, må operere med åpenhet og offentlighet i sin forvaltning, og at regler tilsvarende forvaltningslov og offentlighetslov fortsatt kan gjelde Den norske kirkes organer.

7 Finansiering av Den norske kirke (Avtalen pkt. 2.6 og 4, St. meld. kap 8). Organisering av arbeidsgiveransvar.

Fortsatt statlig pålagt plikt for kommunene til å finansiere den lokale kirkes virksomhet (Avtalen 2.6)

Videreføring av dagens finansieringsordninger for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (Avtalen 4)

Avtalen og Stortingsmeldingen synes å legge til grunn at dagens finansieringsordninger for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn videreføres.

Det innebærer at det ikke rokkes ved at kirken og andre tros- og livssynssamfunn sikres fortsatt offentlig finansiering. Det er av stor betydning for kirkens arbeidsmuligheter framover. Det er også av betydning for å bevare kirken som en landsdekkende folkekirke.

Nå medfører dagens finansieringssystem en del utfordringer, særlig i forhold til å opprettholde en tilstrekkelig finansiering i distriktene.

Kirkemøtet gikk i 2006 inn for en statlig finansieringsordning, med unntak av kirkebygg. Kirkemøtet mente det ville gi et *mer samlet og samordnet finansieringssystem* som ville kunne gi bedre vilkår for den lokale kirke i distriktene, særlig hvis det ble kombinert med en organisasjonsmessig forenkling og samordning.

I Stortingsmeldingen heter det (8.4.2, s.131):

Departementet mener det er grunn til å være varsom med å treffe beslutninger om omfattende endringer i kirkens økonomiske ordninger uten at konsekvensene for kirkens styring, organisering og strukturelle oppbygging er nærmere utredet. Ikke minst gjelder dette for en eventuell omlegging av finansieringsansvaret mellom staten og kommunene.

Kirkerådet ønsker at en slik nærmere utredning som omfatter kirkens økonomiske ordninger, dens organisatoriske oppbygning, oppgavefordeling mellom kirkens organer og forankring av arbeidsgiveransvaret, kunne igangsettes, slik at det kunne utvikles bedre ordninger også på disse områdene fra 2012-13.

Økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn er et viktig prinsipp. Det er viktig at praksis følger opp prinsippet, slik at det også oppleves som likebehandling.

Arbeidsgiveransvar

Kirkerådet mener arbeidsgiveransvaret for prest, prost og biskop – som for andre kirkelige stillingsgrupper – skal høre inn under Kirkemøtets ordningskompetanse. Det vil være behov for å utrede den framtidige organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke.

Kirkerådet ønsker mulighet til å gjøre forsøk med sikte på å finne fram til en mer samordnet og enklere kirkelig struktur, og med felles arbeidsgiveransvar. Til dette vil det være nødvendig med en utvidet forsøkshjemmel i Kirkeloven.

8 Utnevning av biskoper og proster

En hovedsak i avtalen er at det legges til rette for overføring ”til kirkelig organ som kirkemøte eller bispedømmeråd” av myndigheten til å utnevne biskoper og proster. Dette

knyttet til utviklingen av det kirkelige demokrati som skal være gjennomført i 2011 og evaluert.

Overføring av myndigheten til å utnevne biskoper og proster er i tråd med Kirkemøtets ønske.

Kirkerådet vil i denne sammenheng framheve at et enstemmig Kirkemøtet i 2007 (sak KM 9/07) har vedtatt at bispeutnevnelser bør finne sted etter et avgjørende valg. Utnevningsorganet skal bare stadfeste hvem som har vunnet valget. Hovedtrekkene i en slik ordning var det også enstemmighet om.

Kirkerådet ba i juni 2008 (sak KR 39/08) om at det snarest mulig, i samarbeid mellom departementet og Kirkerådet, utarbeides reviderte regler for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskoper. Kirkerådet ba også om at saksbehandlingsreglene for prost endres, slik at bispedømmerådet får en rolle i prosessen.

9 Prosess fram mot grunnlovsendring og ny kirkelov

Grunnlovsforslag i tråd med den politiske avtalen vil bli fremmet i Stortinget før utløpet av inneværende sesjon, slik at de kan realitetsbehandles i neste stortingsperiode (2009-2013). Grunnlovsforslagene må behandles innen 2012.

De foreslåtte grunnlovsendringene vil innebære så store endringer at det blir nødvendig med revisjon av kirkeloven. Det er ønskelig at kirkeloven i forbindelse med revisjonen fram mot 2012 i størst mulig grad kan forenkles til en kortfattet rammelov, og at Kirkemøtet kan tilføres ordningskompetanse.

Den politiske avtalen som gjelder ut stortingsperioden 2009-2013 kan gjøre det vanskelig i 2012 å komme helt fram til målet om en kortfattet rammelov. Den norske kirke som eget rettssubjekt og den vesentlige ordningskompetanse tillagt Kirkemøtet. Det er ikke et usannsynlig scenario at kirkelovsrevisjonen må tas i to omganger, først en etappe i 2012, og deretter en etappe i perioden 2013-2016.

Kirkerådet vil uansett understreke betydningen av at Kirkemøtet og Kirkerådet trekkes inn i det lovforberedende arbeid, og at den konstruktive dialog med myndighetene og de politiske partier om framtidig ordning av forholdet mellom staten og Den norske kirke kan fortsettes.

10 Prosess fram mot ny kirkeordning

Kirkemøtet trakk i 2007 (sak KM 8/07) opp premisser og overordnede føringer for utviklingen av framtidig kirkelov og kirkeordning. Selv om den politiske avtalen inneholder elementer som gjør at en slik kirkeordning ikke vil kunne realiseres fullt ut i perioden fram til utløpet av stortingsperioden 2009-2013, mener Kirkerådet det på lengre sikt bør arbeides i retning av en kirkeordning i samsvar med linjene som ble trukket opp av Kirkemøtet i 2007.

Kirkerådets behandling

Under Kirkerådets behandling (sak KR 61/08) ble følgende tilføyelse gjort i forslag til vedtak, pkt. 10 (tilføyelsen er understreket):

10. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmelding nr.17 (2007-2008) og den politiske avtalen av 10. april 2008.

Med denne tilføyelsen vedtok Kirkerådet det framlagte forslag enstemmig.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utover pkt. 9 og 10 er det ingen særlige økonomiske og administrative konsekvenser.